

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 120 • Maribor, sobota, dne 19. oktobra 1940 • Leto XV

Veliki učitelj demokracije in socialnosti

Prvi predsednik češkoslovaške republike dr. T. G. Masaryk je bil znana duhovna avtoriteta. Filozof je bil v najplemenitejšem smislu. Po rodu je bil Slovak. Odlikoval se je pred svetovno vojno, med njo in ob sklepanju miru, ki je bil po zamisli Wilsonovega načrta, pri katerem je sodeloval tudi Masaryk s svojo duhovnostjo, evangelijsko svobodo narodov in bratskega sodelovanja.

Načela demokracije je Masaryk obširno obravnaval v svojih razpravah in tudi kot predsednik češkoslovaške republike je ob vsaki priliki poudaril, da je demokracija oblika, ki je primerna civiliziranemu človeku.

Posebej je poudaril, da je današnja demokracija pomanjkljiva, da ni prava demokracija, toda to ni greh, ni krivda demokracije, ampak krivda onih, ki jo izvajajo. Družba še ne pojmuje demokracije, le zato zlorablja njeno ime.

Načelo demokracije pa ni zagovarjal le Masaryk. Vsi, ki verujejo v civilizacijo človeštva, so bili in so še danes zanj. Če danes ta veliki ideal bratskega sodelovanja med ljudmi manjka, ni dokaz, da postajamo človeku človek, marveč, da mislimo le na to, kako bomo hlapčevali sočloveka, oziroma strahovali sočloveka.

Ta preorijentacija javnega mnenja je povzročila, da naša civilizacija ni šla sporedno z razvojem, da je nastopila korenina v civilizaciji in otopenost, ki ne obvlada več človeških živcev in ne stopnje razvoja.

Masaryk je umrl. Ali nauk njegov in drugih filozofov, ki so se bavili s problemom človeške družbe, kakor tudi razvoj in bitnost človeka, ni pomrla. Dremlje pač v človeku, toda zbudi se, ko se zbudi človek in se zave svojega dostojanstva. To je naravni zakon. Če bi to ne bilo, bi bili ostali zverina ali karkoli. Ker smo pa sposobni za civilizacijo, bomo krizo preboleli v težkem boju in zmagal bo človek, zmagala civilizacija in demokracija.

Politična konferenca v Beogradu. Predsednik izvršnega odbora SDS Večeslav Vilder je bil tedni v Beogradu, kjer je imel konference s prvaki radikalne in demokratske stranke.

SSSR in Nemčija

Zanimiva polemika

Oficijelno ni vlada SSSR doslej povedala svojega mnenja glede navzočnosti nemških čet v Romuniji. Ko pa je te dni napisal nek danski časnikar v listu »Politiken«, da je bil SSSR obveščen o prihodu nemških čet v Romunijo in tudi o njihovem številu, se je javila uradna ruska poročevalska služba Tass in sporočila, da ta trditev danskega časnikarja ni resnična.

K tej izjavi Tassa pa pravijo v Berlinu, da so bile vse prijateljske države, ki bi utegnile imeti interes na vkorakanju Nemcev v Romunijo, o tem predhodno obveščene, in da Tass samo hoče zanikati nekatere netočnosti v poročilu, ki ga je objavila »Politiken«.

Kaj bo na to rekel Tass, bomo šele videli. Vsekakor je zanimivo, da moskovska vlada molči in daje le posredne izjave. V balkanskem vprašanju je bil n. pr. v to svrhu naročen poseben članek v »Izvestijah«, v katerem je bilo rečeno, da SSSR balkanske zadeve ne brigajo. Takoj potem je uredništvo lista potom poročevalskega urada Tass članek obžalovalo. Prilicno enak je sedaj postopek moskovske vlade v vprašanju prihoda nemških čet v Romunijo.

Ponovno naglašajo v Berlinu, da se prijateljski odnosi med onema državama niso prav nič spremenili. Kot dokaz se navaja dejstvo, da SSSR pošilja Nemčiji petrolej preko Konstancie, pa tudi vse drugo, kar se je obvezal dobaviti; nadalje se omenja, da je te dni prispela nemška komisija za trgovinska pogajanja v Moskvo, čije namen je poglobiti trgovinske stike med obema državama, in kot tretji dokaz dobrih odnosov med obema državama se omenja prihod štirih ruskih časnikarjev na zapadno fronto, kamor so te dni odpotovali iz Moskve na povabilo nemškega vrhovnega armadnega poveljstva.

Na drugi strani se omenja kot zelo značilno razgovore, ki se vrše med vlado SSSR in vlado Turške republike. Nadalje govori za zblizanje med Anglijo in SSSR dejstvo, da je SSSR zopet imenovala vojaško odposlanstvo v Angliji, kjer ga že od leta 1937. dalje ni več

bilo. Podčrtava se, da SSSR podpira Čankajška v boju proti Japoncem, ki so vendar člen v verigi držav osi in ki so s pogodbo zavezali Nemčijo in Italijo, da nastopita proti vsakomur, proti komur bi nastopili Japonci, ako bi se vmešal v vojno proti Japoncem na strani maršala Čankajška. Zelo je tudi odjeknila izjava Roosevelta, ki jo je dal te dni, ko je rekel, da se prepoved izvoza

vojne materiala ne nanaša na prijateljske države, med katerimi je omenil SSSR. Po tej izjavi sodeč, se lahko sklepa, kakšne vrste razgovori se že nekaj časa sem vodijo med vlado Zedinjenih držav in Moskvo. Protivno temu se omenja spor, ki je zopet nastal med Anglijo in SSSR zaradi 30 trgovskih brodov baltičkih držav, ki so jih Angleži zadržali.

Nemško-rusko prijateljstvo

(Kakor ga predstavlja nemška vojaška revija)

Nemška vojaška revija »Militär-Wissenschaftliche Rundschau« je objavila zanimivo razpravo o nemško-ruskih odnosih z vojaško-političnega stališča. V srbskem prevodu je izšel ta članek tudi v našem vojni-znanstvenem časopisu »Ratnik«, ki ga urejuje brigadni general Ljubomir Stefanović.

Zaradi prostora moremo mi podati svojim čitateljem samo glavne zanimivosti in pregled te razprave, ki pravi med drugim:

»Nacional-socialistična Nemčija in komunistična Rusija sta se sporazumeli v odločilnem trenutku evropske zgodovine. Nasprotniki se tolažijo, da ta nemško-ruski sporazum ne more dolgo trajati zaradi velike razlike v obojestranskih nazorih in ideologijah. Vznemirja jih skupna meja med Rusi in Nemci, kakor tudi napredovanje Rusov na zapad. Toda tega ni povzročila Nemčija, temveč Anglija s svojo politiko obkoljevanja. V pogledu obkoljevanja je bilo za Nemčijo od nekdaj važno »poljsko vprašanje«, Nemčiji je bilo jasno, da more to vprašanje rešiti samo z Rusijo. Zato je bilo za Nemčijo velikega pomena zblizanje z Rusijo; to sta potrdili i Francija i Anglija, ki sta se trudili, da bi Rusijo ločili od Nemčije, pa čeprav bi za to žrtvovali svoje lastne interese.

Danes se v Nemčiji pogosto opozarja na škodo, ki smo jo imeli, kadar je bila Nemčija v neprijateljstvu z Rusijo, in na koristi, ki smo jih imeli, kadar smo se sporazumeli. Zato lahko mirno rečemo, da nacionalsocialistični Nemčiji, ki je že preživela komunizem, ne preti prav

nobena nevarnost, ako proži roko sovjetski armadi. Nemčija more imeti od tega samo koristi.«

Nato razlaga nemška revija strateški, gospodarski in politični položaj in zaključuje svoja obširna izvajanja takole:

»Prepad, ki je delil Nemčijo in sovjetsko Rusijo, smo premostili. ... Realno politično gledanje je potisnilo v stran vse ostalo. ... Složni smo v boju proti demokraciji in kapitalističnemu svetu. ... Vsem uvidnim je jasno, da nemška naklonjenost napram Rusiji ni prehodni pojav, temveč politični preobrat velikega političnega in časovnega obsega.

Mi se ne damo varati po močeh in slabostih sovjetske Rusije. Poznamo njeno vrednost za nas, pa tudi našo za njo. Kolikor iskreneje o tem govorimo, toliko bolje. Rusi so dostopni za drastične argumente. Dogodki so pokazali tako njim kakor nam, v kako nevaren položaj bi prišli, če bi nas tretja stran izigrala. Složna Nemčija in Rusija sta nepremagljivi. Spopolnjujeta se na srečen način in zato so se demokracije tako trudile, da bi preprečile združitev nemškega organizacijskega talenta z neizčrpnim bogastvom sovjetske dežele.«

Nato pravi revija, da se bo nemško-rusko prijateljstvo spopolnilo še z rusko-japonsko pogodbo, ki bo vplivala na japonsko-kitajski spor in na novo ureditev Azije. Že danes se v Moskvi ugodno počutijo ob tej svoji politiki, ker se čutijo bolj varne.

Strahoviti letalski napadi

Strašni nemški napadi na London

Nemško uradno poročilo javlja, da so nemška letala v torek, dne 14. in v noči na 16. oktober neprestano napadala London in metala bombe na mesto. — Ponoči na sredo so bila nemška letala 11 ur neprestano nad Londonom in so povzročila z bombami strahovito razdejavanje. — Nemci so po poročilu več tiralnih opazovalcev poslali nad London 1000 letal, ki so vrgla na mesto 1 milijon kilogramov bomb.

London je bil to pot tako bombardiran, da je gorelo na vseh straneh in je dim dobesedno prekril vse mesto. Angleška letalska obramba je odpovedala. Nemci so kar podili angleške lovce po angleškem nebu.

Pred tedni smo čitali, da vodi letalske operacije proti Londonu maršal Göring. Sedaj pa je nemško letalsko poveljstvo objavilo vest, da je te zadnje napade dirigiral general Kesselring. — DNB pravi, da so nemški letalci ponosni, da vrše to uničevalno delo, pri čemer jim lebdijo pred očmi zgled porušene Varšave, razbitega Rotterdama in Dunkerqueja.

Dne 16. oktobra so Nemci nadaljevali z napadi na London, kljub zelo slabemu vremenu. Obiskali pa so tudi Birmingham in Liverpool. Vseposod so bombe zažgale tovarne, vojaške zgradbe, ladjedelnice, lope za letala itd.

Neka nemška podmornica je potopila tri oborožene trgovske ladje s skupno 21.000 tonami.

Bombardiran je bil nek vojaški vlak, porušena neka radijska postaja za Daljni vzhod in s pomočjo nekega novega žarometarja se je posrečilo sestreliti neko angleško letalo.

Nemci pravijo, da so Angleži v teh dneh metali bombe brez cilja in je trpelo samo civilno prebivalstvo v nemških mestih.

Angleške bombe na nemška industrijska središča

(Reuter.) V noči na 17. oktober so angleška letala nad 2 uri metala bombe na pristanišče v Kielu, kjer se je nahajalo tudi nekaj vojnih ladij. Zadeta

sta bila Deutschland-Werke in Germania-Werke. Opaziti je bilo več požarov. — V Leuni pri Leipzigu so letala zopet napadla tovarno za umetni bencin. Opaziti je bilo več velikih eksplozij, zlasti ko so bombe zadele v neko skupino dimnikov. Razen tega je bila v bližini Leipziga bombardirana neka električna centrala in dve tovarni. — V Poletzu pri Stettinu je bilo povzročeno veliko razdejavanje v ondotni tovarni za umetni bencin, ki je ena največjih te vrste, saj so letno produkcijo pred pričetkom vojne cenili na 200 tisoč ton. To je bil sedaj drugi napad na to tovarno. Že po prvem napadu v septembru je bilo nemogoče dobiti bencin iz te tovarne, sedaj je bil povzročen hud kvar v tovarni, tako da bodo dobave bencina izostale.

(Reuter.) V času od 5. do 15. oktobra so angleška letala napadla 52 nemških krajev in na nje metala bombe. Posamezni kraji so bili napadeni po 5 krat, Berlin sam pa 2 krat. Posebno hude poškodbe vsled bombardiranja je utrpel Hamburg. Vsled razdejavanja ladjedelnice so bila prekinjena vsa dela na gradnji ladij.

Angleži pravijo o nemških napadih, da so povzročili manjšo škodo, kot navali letal v septembru, toda bombe so zahtevale več človeških žrtev.

Angleško poročilo o zgubah vojnih ladij

Angleška admiraliteta poroča, da so v zadnjem času angleške ladje potopile Italijanom 2 rušilca, 2 pomožni križarki, 2 vlačilca in 4 letala, Nemcem pa 2 vlačilca, 2 ladji spremljevalki in 1 trgovski parnik.

Zgube letal

Angleži so zgubili v času od 6. do zaključno 12. t. m. 105 letal, Nemci pa samo 32. Angleži pa trdijo, da so zgubili Nemci 66 letal, sami pa 43 letal.

17 milijonov vojnih obveznikov

se je javilo v Zedinjenih državah dne 16. oktobra, ko je začel popis moških od 21 do 35 let. Prijavili so se tudi starejši letniki prostovoljno.

Spopadi na Sredozemskem morju in v Afriki

Italijani o bojih v Afriki.

Italijansko 131. vojno poročilo pravi, da je italijansko letalo s torpedom zadelo križarko »Liverpool«. V severni Afriki so napadali Italijani z letali uspešno in so se vsa letala vrnila. V vzhodni Afriki je oddelek Italijanov napadel Angleže, ki so zbežali in pustili vso bojno opremo na bojišču. Na letališču v Cedardfu v vzhodni Afriki je nek italijanski strmoglavec uničil 11 angleških letal. Na Rdečem morju so italijanske bombe zadele dve angleški trgovski ladji. Napadi sovražnih letal so bili odbiti. Le v Tobruku so letala povzročila škodo; 45 hiš je porušeni, nadalje razne naprave in 9 čolnov v pristanišču.

Italijansko vrhovno poveljstvo trdi še kar naprej, da je italijanska vojna mornarica zmagala v boju z angleškimi vojnimi ladjami pretekli teden pri Siciliji. Nadalje poročajo, da je v noči na 15. oktober neka italijanska podmornica potopila angleško podmornico tipa »Perseus«.

Neprestano novi vojaški prevozi v Egipt

V Egipt prihajajo neprestano novi prevozi angleških čet in vojnega materiala.

Italijani pišejo, da je vojskovanje v afriških pušćavah zelo otežkočeno in najmanj enako težko, kot je vojna na morju. Z uspehi v prvih štirih mesecih je italijansko vojno vodstvo zadovoljno, ker predstavljajo maksimum uspeha. Sicer pa samo prirodne ovire branijo Angleže, da jih Italijani že niso potepali. Kdaj se bo nadaljevala italijanska ofenziva pri Sidi Baraniju, še ni znano, gotovo pa ne poprej, predno ne bodo Italijani zgradili ceste in vodovoda. Njihov napad bo moral biti naperjen proti obmorski trdnjavi Marsa Matruh. — S padcem te trdnjave bodo šele v stanju prodirati proti Aleksandriji.

Angleška poročila o vojni v Afriki

Vrhovna vojaška komanda v Kairu javlja o dveh velikih bombnih napadih na Tobruk. V pristanišču so uničene pristaniške naprave in so izbruhnili veliki požari. Bombardirana so bila tudi letališča v Retri ter ponovno luka Sol-lum. Na egiptski fronti so boji v teku; na meji Sudana in Kenije pa nadaljujejo Angleži svojo protiofenzivno akcijo.

Angleška admiraliteta javlja, da je bilo v bitki z italijanskimi ladjami pri Siciliji ubitih 11 angleških mornarjev in 2 častnika, ranjenih pa 20 mornarjev in 2 častnika. — Križarka »Ajax« je bila neznatno poškodovana.

Japonci o bojih v Afriki.

Japonski časopisi razpravljajo o veliki pomembnosti Sueza za države osišča in pripominjajo, da bo morala italijanska mornarica začeti večje akcije, ako bo hotela dobiti na Sredozemskem morju premoč. Velike obrambne mere Italije pa ne kažejo, da bi se pripravljala na kako večjo ofenzivo na morju. (Reuter.)

Ponovno se trdi, da se nahajajo prve nemške čete v Afriki in da vozijo iz Nemčije proti južni Italiji cele vlake polne vojaštva. (Reuter.)

Angleški vojni minister Eden je prispel v Egipt

V Egipt je prišel angleški vojni minister Anton Eden. Spričo pažnje, ki jo zadnji čas posvečata Italija in Nemčija Sredozemlju in Afriki, ter vesti, ki se uporno širijo, da bi utegnil slediti glavni napad držav osi v Afriki, je to potovanje vojnega ministra razumljivo. — Mogoče se bo po njegovem odhodu tudi zvedelo, kako bo z vstopom Egipta v vojno.

Prevoz orožja čez Birmo na Kitajsko

2000 avtomobilov pripravljenih za prevoz.

Dne 18. oktobra, par minut po polnoči, je pričel prevoz orožja čez Birmo na Kitajsko. Anglija je zopet odprla to cesto, ki jo je pred tremi meseci zaprla v sporazumu z Japonsko. Že 17. oktobra je prišlo na birmansko-kitajsko mejo 5000 kitajskih delavcev za nakladanje orožja. Orožje in vojni material bodo prevažali na 2000 tovornih avtomobilih. Prvi avtomobili so odpejali iz Birme na Kitajsko več tisoč ton vojnega materiala, skupno bo prepeljana že v prvih dneh okrog 100.000 ton vseh vrst orožja, na prevoz pa čaka še pol milijona ton vojnih potrebščin v pristanišču Birme v Rangunu.

Pričakuje se, da bodo Japonci posku-

šali z letali iz Indokine napadati te prevoze. V koliko bodo uspeli, se bo šele videlo. Vsekakor računajo v Čunkingu, da japonski napadi ne bodo mogli preprečiti dovoza orožja.

Obenem se trdi, da namerava Čankajšek pričeti z vojnimi operacijami proti Indokini, toda ne da bi napovedal vojno, ker to tudi ni treba. V Indokini se nahajajo Japonci, s katerimi je Kitajska itak v vojni. Ako je Indokina dala sovražniku Kitajcev na razpolago oporišča na svojem ozemlju, je Čankajšek upravičen, da ta oporišča napade.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino!

Dama in po svetu

Pšenična moka se prodaja ceneje, kot pa ji je uradno določena cena. »Hrv. dnevnik« z dne 17. oktobra poroča: »Včeraj je na žitni borzi v Novem Sadu notirala pšenična moka 0 po 6.60 din za kg. Po tej ceni se je ponujala moka v svobodnem prometu, dočim so istočasno maksimirane cene moki v mlinih po din 7.30 za kg. To se pravi, da je mogoče nabaviti moko v svobodnem prometu ceneje, kot pa v mlinih. Razlika med ceno pšenični moki v svobodnem prometu in uradno maksimalno ceno znaša, brez vreče, 60 para pri kilogramu, ali 6000 dinarjev pri vagonu. — Kar izračunajmo, koliko to znaša za pasivno Slovenijo, ki uvozi letno vsaj 12.000 vagonov pšenice. Vsekakor pa kaže zgornji primer, da bo treba določevati cene življenjskim potrebščinam na drugi podlagi, da ne bodo špekulanti...«

Lani smo pridelali pšenice v državi 23.488.356 meterskih centov, letos 15.545.657 meterskih centov. Torej manj 7.942.699 meterskih centov. Padec produkcije pšenice v Evropi pa bo znašal okoli 16 odstotkov.

Javne ustanove naj bodo vzgled. Draginski val ni zajel samo delavce v obrti in industriji, ampak tudi javne uslužbenke, državne, zasebne, kakor tudi banovinske in občinske. — Vsi ga občutijo, ki si z delom služijo kruh; eni bolj, eni manj, kakršne prejeme pač imajo. Navedeni nameščenci in uslužbeni, zlasti nižjih kategorij, so že pred draginskim valom imeli »vzorno« majhne mezde in plače. Tem nameščencem se sedaj v draginskem valu, ki presega povprečno že nad 40 odstotkov, dajejo enkratne »podpore« ali manjše doklade od 3 do 12 odstotkov na že doslej prenizke plače. Ta metoda rešavanja socialnega vprašanja je zmotna in nestvarna. Draginski val donosa gospodarstvu, recimo 40 odstotkov prejemkov, zato je gospodarstvo tudi zmožno, da odstopi večji del tega presežka za omiljenje socialnega položaja. Če gospodarstvo tega ne stori, ni krivo ono, ampak oni, ki ga k temu sodelovanju lahko pritegnejo.

Zaloge v prehranbeni industriji. Prehranbena industrija ni zadovoljna z novimi določbami glede ustvarjanja zalog. Trdijo, da se nadzorstvu ne upirajo, potrebne so pa zaloge, ki po potrebi polnijo trg. S tega stališča vsaka industrija dela zaloge. Industrija pripravlja posebno konferenco, na kateri bo sklepala o tem vprašanju. Meni namreč, da poln trg regulira tudi cene. Če bi se te določbe ne izpremenile, namerava več delniških družb ustaviti delo.

Trgovinska pogajanja z Veliko Britanijo prične Jugoslavija v kratkem. Vabijo se gospodarski krogi, da sporoče gospodarskim organizacijam želje in predloge.

Novega grško-katoliškega škofa s sedežem v Križevcih bo v kratkem imenoval papež iz Rima.

Rudarji na Madžarskem stavkajo. Okrog tisoč rudarjev v premogovnikih v Salgotarjanu, Dorodu in Togodu je začelo stavkati. Rudarji zahtevajo 30 odstotkov povišanja mezd, vla-

da pa je nedavno odločila, da se morajo zadovoljiti s samo 7 odstotki. Vlada je seveda izdala odločne ukrepe proti stavkujočim.

Angleška imperialna konferenca vzhodnih držav, ki se je bodo udeležile Indija, Avstralija, Nova Zelandija, Južna Afrika in še nekatere dežele, se bo vršila v Delhiju v Indiji dne 25. oktobra t. l.

Pred odstopom angleškega zunanjega ministra? V angleških političnih krogih govore, da bo zunanji minister Halifax odstopil. Njegov naslednik bi utegnil postati Eden.

Kako Zagreb uredi draginske doklade za nameščence občine. V Zagrebu je občina priznala uradništvo in delavcem v občinskih gospodarskih podjetjih naslednje draginske doklade: K plačam do 2000 din dobe nameščenci in uslužbeni mesečno doklado 500 din oženjeni, samci 350 din; od 2000 do 3500 din dobe oženjeni din 350, samci din 150; od 3500 do 5000 din dobe oženjeni din 250, samci din 150. Nameščenci z otroki dobe za vsakega otroka po din 100.

Naš trgovinski parnik »Orao«, last »Atlantske plovitve« na Sušaku se ni potopil, kakor so poročali, ampak je prispel natovorjen z žitom v Gibraltar. Parnik je rešila neka druga ladja, ki je plula v konvoju, kakor naš parnik.

Italijanska pohvala Švice. Ugledna italijanska revija »Il Giornalismo« prinaša izpod peresa njenega ravnatelja, profesorja Fattorella z univerze v Rimu, pomemben članek z naslovom »Panorama švicarskega časopisja«. — Članek pravi med drugim: »Švicarsko ljudstvo je resničen mozaik narodov, ver in jezikov, je pa pri vsem tem krepko strnjeno; sami po sebi tako različni ljudje so združeni v tesno politično enoto. Švica je v resnici enotna, pa vendarle raznolika.« Švicarska žurnalitika je na koncu takole pohvaljena: »Švicarsko časopisje je zrcalo tradicije in nevtralnosti švicarskega mišljenja; ono je tolmač politične zrelosti helvske konfederacije v svetovni javnosti.« —

Benetinski pater je volil socialiste. V Švici je pred kratkim umrl uvaževani znanstvenik, benetinski menih, pater dr. Damian Buck iz Einsiedelna. Ob njegovi smrti je zapisalo socialistično glasilo »Schweizer Demokrat« med drugim: »Pater Damian je bil moderen človek, ki so mu bile dobrobiti in težkoče delavstva srčna zadeva. O njem vemo, da je pri volitvah vedno glasoval za delavske kandidate in je volil socialistično. Če tudi je to storil bolj iz osebnih kot pa svetovnonazornih nagnjov, se delavstvo hvaležno spominja njegove lojalnosti, ki je v živem nasprotju z zaslepljenim sovraštvom, ki ga kažejo nekateri politični katoliki do delavskega gibanja.«

Vse konfinacije v Sloveniji razveljavljene

Upravno sodišče v Celju je na tožbo večjega števila konfinirancev, ki so bili po odloku policijske oblasti letos poslani v Bileče, razsodilo, da se konfinacije razveljavijo. Izrek o konfinaciji nima oslona v zakonu. Zakon določa, da se sme poslati v konfinacijo samo takega človeka, ki moti mir in red, torej se ga mora pri samem dejanju zasačiti, ali pa se mu mora dokazati. Domneva sama pa ni razlog za konfinacijo. Konfiniranci bodo sedaj vsi izpuščeni in razen tega bodo mogli uveljaviti odškodninske zahteve napram državi.

BRESKOV Cvet

Starokitajska dramska pesnitev neznanega avtorja iz XIII. stoletja.

Prevedla: Fran Žižek in Ivan Potrč.
Pesmi: Alojz Gradnik in Tone Maček.

5]

Prednica: Še vedno se vam ni posvetilo! Mandarinski raci sta znaka zakonske ljubezni vendar! Ha, ljubezni, Lju-jen-ming!

Bogataš: Ljubezni, res? Hihhihi...

Prednica: Blazino bom položila nočoj na posteljo, na poročno posteljo; in če se vgnezdite v srce malega Breskovskega cveta, vam bo blazina ta porok zvestobe njene in ljubezni.

Bogataš: Menico bom vzel sabo, morda ji vrnem jo. Verujte prednica, ne bom umazan. Nagrada bo za vas, da boste pomnili! Seveda, če bo vse, kot pravite!

Prednica: Zakaj bi ne bilo? Te nežne račke glejte in še dvomite!?

Bogataš: Resnicó govorite, zaupam vam!

Prednica: A zdaj se hitro preblečite! Sonce zahaja, kmalu vziđe mesec vaše ljubezni. Poskrbite, da boste lep in mlad! Ste razumeli? Lep in mlad!

Bogataš: Prav imate. Lep in mlad!

Prednica: Kako se je obrnil stari! Ne pravijo zaman: če vname star se panj, ga težko pogasijo.

8. prizor.

Prednica: Sestra Krizantema! Bogataš Lju-jen-ming se bo nočoj sestal v samostanu z malim Breskovim cvetom, s hčerko mandarina Li-jen-sija. Naj ju nihče ne moti... hm... in še nekaj: Vzamite to svileno blazino in jo položite na posteljo v sobi za goste. Če pride prvi Lju-jen-ming, ga takoj odpeljite v izbo. A dobro pomnite, dokler ni Breskovskega cveta v domu, ne razsvetljuje vhoda. (Odide).

Bogataš: Srce nabija kot veliki zvon, v žilah mi tolčejo kladiva, ves zmeden sem... Temni se... Čas sladkega srečanja z mojo mlado cvetko je vedno bližji... O, kaka noč me čaka...!

Nočni paznik: Imenujem se Vang. Nočni paznik sem spoštovane policije tega mesta. Po nočeh se kaj rada potepa tod okoli sumljiva drhal. Ha! Že slišim lopova. Hop prijatelj, zdaj si moj! Tatvina? Kaj? Ropanje? Umor? Marš v luknjo in jutri k mandarinu!

Bogataš: V zmoti ste, predragi brat! Spoštovan in cenjen meščan sem.

Nočni paznik: Ne kvasi! Take pojete vsi zločinci.

Bogataš: Kaj res me ne poznaš? Najbolj bogat sem v mestu.

Nočni paznik: Potlej si masten tat! Nobene več, golobček, ajd, tja do stražnice!

9. prizor.

Študent (nastopi): Čang-žuj-čing sem, potujoč študent. Sem rad vesel, še rajši mlad. V prestolnici me čaka državni izpit, a v tem mestu

me je zajela noč. Ljudje so me napotili v samostan Večne čistosti trkat in spat.

Krizantema: Ste vi to, Lju-jen-ming? Odpiram vam.

Študent: Lju-jen-ming? Lju-jen-ming? Kaj le to pomeni? Nekoga čaka. Da le ni kaka nežna zgodbica iz samostana Večne čistosti! Vsekakor se je sreča nasmešnila študentu. Sestra, čemu ne svetite pred vdomom?

Krizantema: Dokler ne vstopi gospodična Breskov cvet, mora biti vhod nerazsvetljen, je naročila prednica. Saj to bo tudi vaša želja, spoštovani Lju-jen-ming.

Študent: Kak Lju-jen-ming? In prosim, kdo je gospodična Breskov cvet?

Krizantema: Nikar ne bodite no tak svetnik! Vaša najdražja vendar!

Študent: Najdražja? Moja najdražja? No, zakaj ne... Če veste, sestra, pa pojdiva!

Breskov cvet: Pred samostanom sem, tako uboga vsa in žalostna. Srce ubogo... Se bom mogla zbrati? Toda Breskov cvet ne prelomi besede dane. Kaj sem le storila, da me je sram, tako strašno sram? Kaj se dekle zato rodi, da je naprodaj možu? Breskov cvet, ne moreš več nazaj? Kaj mora biti tak? Odprite!

Krizantema: Kdo? Breskov cvet? Kar z mano gospodična!

Breskov cvet: O... prosim vas... ali je že... kaj je že tu... Lju-jen-ming?

Krizantema: Je, in hrepeni po vas.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Izlet rokodelcev TPD v Maribor ne da spati dopisniku »Delavske pravice« iz Hrastnika. O tem bi se ne splačalo govoriti, ako bi bil dopisnik bolj resnicoluben in ne bi obrekoval. Tako pa je potrebno, da povemo javnosti, kakšne vrste tiči gnezdi po stolpcih »Delavske pravice«. Res je, da je dala TPD din 4000 za izlet v Maribor. Pa tudi v Trbovljah je bil poziv za prijavo izletnikov javno in vidno objavljen. Kdor se je prijavil je bil sprejet, nikogar se ni odklonilo, pa najsi je bil pripadnik te ali one stranke. To lahko potrjuje vsi rokodelci iz Trbovelj, ki so se zleta udeležili. Trboveljčani in Zagorjani so dobili plačano vozilno po din 48 na osebo, udeleženci iz Hrastnika in Hude jame pa vsak po din 50, dasi jih je voznja manj stala. Res je tudi, da se je zleta udeležilo par delavskih žen, toda ne na stroške TPD, ampak na lastne. Nadalje ne »Delavska pravica«, da se je kosilo vršilo po ogledu tovarn, kar pa ni res. Po kosilu je bil ogled velike metalurške tovarne »Splošna stavbena družba« na Tezno, ki se ga je udeležilo vseh 70 izletnikov, kateri so kosili v »Mariborski menzi«. Ako pa je res, da je skupina Hrastničanov (ali je bil med njimi tudi dopisnik »Delavske pravice«, ker vse tako dobro ve?), zaplula v gostilno k B. in tam prepevala ter se nedostojno obnašala, kakor trdi dopisnik »Delavske pravice«, je to zadeva prizadetih. Vodstvo našega izleta o tem nič ne ve in tudi tega ne trdi, temveč naj se pri nezadeti pomenijo z uredništvom »Delavske pravice«. Ugotavljamo pa, da izmed 70 izletnikov, ki so kosili v »Mariborski menzi« ni bil niti eden pijan, kajti vsi so se zavedali, da so prišli v Maribor na poučen izlet, ne pa na pijančevanje. Lahko pa rečemo, da ljudje, kakršni je dopisnik »Delavske pravice« in tisti, ki jih ta dopisnik omenja, ne bodo več imeli priložnosti, da bi se vozili skupno z nami na kakšne ekskurzije. Ugotavljamo, da v Hrastniku naši sodrugi rokodelci niso bili obveščeni o izletu, pa ne po krivdi Trboveljčanov. Ako bi se bili naši sodrugi iz Hrastnika udeležili izleta, bi tudi oni ne pluli z barčico po gostilni B., ampak bi se bili vozili po kosilu z ostalimi izletniki vred na Tezno. Najbolj je nekatere neudeležence izleta na Tezno skrbelo, kaj bo z denarjem din 300, ki nam ga je darovala tvrdka »Zlatorog«. Vseh 70 udeležencev je bityrdka »Zlatorog«. Vseh 70 udeležencev je bityrdka »Zlatorog«. Vseh 70 udeležencev je bityrdka »Zlatorog«.

SK »Amater« — SK »Olimp« (Celje). V nedeljo, dne 20. t. m. se prične že drugi del prvenstvenega tekmovanja v slovenski ligi. To pot se srečata zgoraj imenovana kluba v borbi za točko. Po jesenski tabeli se srečata prvi in poslednji klub v tabeli. Toda moštvo »Olimp« ne smemo podcenjevati, kajti tradicionalno vedno v Trbovljah dobro zaigra in je še vedno odnesel kako točko iz Trbovelj. Amatersko moštvo bo moralo napeti vse sile, da reši kako točko, ker jim bodo še nujno potrebne. Z ozirom na gornje vabimo sportno občinstvo, da poseti to zanimivo tekmo dveh izrazito delavskih klubov. Tekma se prične ob 15.15 uri s predetkmo na igrišču v Trbovljah.

KRANJ

Kako podjetniki izrabljajo novo uredbo o minimalnih mezdah? Z banske uredbe o določilu novih minimalnih mezd, so bile mezde slabše plačanih delavcev v podjetjih zvišane na predpisano višino. Z malo izjemo podjetniki v praksi izvajajo to uredbo na ta način, da višje plačanim delavcem plače znižujejo, v kolikor te presegajo predpisano minimalno mazo. S tem hočejo podjetniki prevaliti »breme« nove uredbe na ramena delavcev, čeprav je čisto jasno, da je z ozirom na podražitev vseh proizvodov, dobiček podjetnikov, sorazmerno s povečanjem delavskih plač, veliko večji.

Podplat vsak dan 5 din dražji. Minuli teden so se pri kranjskih trgovcih z usnjem podplat pri neverjetno hitrostjo dražili in zanimivo pri tem je to, da točno 5 din na dan, kar je znalo koncem tedna 30 din pri kg. Tako je bila cena podplata minulo soboto kg 140 din.

Kopalnice OUZD je že od 15. septembra dalje zaprti zaradi pokvarjene kanalizacije. To malenkostno popravilo se po večkratnih komisijskih ogledih še vedno ni pričelo. Skrajni čas je, da se to popravilo čimprej izvrši iz razlogov, ker je to edino javno kopalnice in, ker je neuporabno ravno sedaj, ko je konec kopalne sezone.

Vse cenj. naročnike se prosi, da zaradi odsotnosti poverjenika poravnajo zaostalo naročnino takoj prvo ali drugo nedeljo dopoldne v »Cankarjevem domu« in sicer od 9. do 11. ure dopoldne. — Upravništvo.

JESENICE

Nova visoka peč prične obratovati šele v decembru. Kapacitete bo imela 20.000 ton letne produkcije.

LJUBLJANA

Banovinski prehranjevalni zavod v Ljubljani je izvršil registracijo in pričel poslovati. Začasno posluje zavod v palači banovinske hranilnice v Knaifjevi ulici, kjer je tudi kmetiški oddelke banke uprave. Uradne ure so od 8.—12. in od 15.—18. ure.

Krompir prodajajo po različnih cenah. — Na ljubljanskem trgu je bil v sredo krompir na debelo (z voza) po 2 din kg. Na trgu so ga pa prodajale kmetice tudi po 1,75 din kg. Mestna občina prodaja slavonski krompir, ki je nekoliko slabši, kakor domači, po din 1,50 kg. Kmetje neradi prodajajo krompir po 2 din kg, ker računajo, da bo še dražji. V nekaterih krajih v Zasavju se ga pa dobi tudi že po din 1,20 do 1,30 kg. V Ljubljano je bilo v sredo pripeljanih pet voz krompirja, ki je bil takoj prodan ves po 2 din kg.

Zvišanje plač monopolnim delavcem. — Zveza monopolnih delavcev v Beogradu poroča: V zvezi s predloženimi zahtevami zve-

ze monopolnih delavcev za zvišanje plač zaradi nastale druginje življenjskih potrebščin, je zveza obveščena po generalnem direktoriju državne monopolne uprave, da se zviša draginjska doklada za 6 din dnevno vsem monopolnim delavcem, stalnim in nestalnim in neglede na višino plače, ki so jo imeli doslej. Zvišana doklada velja od 1. septembra 1940 dalje. Takoj po odobritvi predloga po finančnem ministru in glavni kontroli se doklada za september izplača že ta teden. Zveza poziva vse podružnice, da delavstvo o tem obvesti s pripombo, da se bo zveza z akcijami dalje trudila, da izboljša položaj monopolnega delavstva. Monopolno delavstvo naj se pridruži naši zvezi in jo podpira pri nadaljnjih akcijah.

V disciplinarno preiskavo je prišel tajnik ljubljanske Delavske zbornice France Preželj, ki je do nadaljnjega razrešen službe. Kaj je zagrešil, še ni znano.

MARIBOR

Mariborski pekovski mojstri pred sodiščem

V sobi št. 15 okrajnega sodišča se je dne 17. oktobra znašla na zatožni klopi cela vrsta mariborskih pekovskih mojstrov zaradi kršenja naredbes o preskrbi prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. Obtoženi mojstri so v noči na 23. septembra kljub prepovedi pričeli z nočnim delom in potem v ponedeljek dopoldne prodajali svež kruh. Predsednik mariborskega pekovskega združenja, g. Jakob Koren, je v imenu vseh navzočih izjavil sodniku g. dr. Obranu, da obtoženci priznavajo, da so dotičnega dne delali ponoči in potem prodajali svež kruh ter da večina izmed njih dela ob ponedeljkih tudi še naprej tako, vendar pa se obtoženi ne čutijo krive, kajti kruh, ki se peče v soboto, v ponedeljek ni več za prodajo, ker je neuporaben. V marsikateri pekarni so stranke kruh, ki je bil pečen v soboto in v ponedeljek prodan, vrnile. Z ozirom na to nemogoče stanje je pekovski združenje v Ljubljani zaprosilo kr. bansko upravo, da se izjemoma dovoli peči kruh ob ponedeljkih že pred 4. uro in ga še isti dan prodajati. Banska uprava je uvidela v polni meri upravičenost te zahteve pekovskih mojstrov in je predložila njihovo prošnjo s priporocilom ministrstvu. Pač pa je banska uprava z dne 24. septembra naročila tukajšnjemu mestnemu poglavarstvu, da se proti mojstrom ne postopa zaradi prodaje svežega kruha do rešitve njihove vloge na bansko upravo. Glede tega vprašanja so bile večkrat deputacije pekovskih mojstrov in sicer že takoj po objavi uredbe, pri banski upravi v Ljubljani. Tako deputacija je bila sprejeta pri samem g. banu dne 20. septembra in so se v tej deputaciji nahajali predstavniki ljubljanskega združenja: Požar Vinko, Fister Ivan in drugi. Ob tej priliki je ban izjavil, da se pač sme do tega, dokler se zadeva ne reši, ob ponedeljkih peči. Mariborsko združenje je dobilo na podlagi te banove izjave od ljubljanskega pekovskega združenja brzojavno obvestilo, da se sme ob ponedeljkih ponoči delati in zjutraj prodajati svež kruh. — Tako trdijo mojstri.

Sodnik g. dr. Obrar je nato odločil, da bo zaslišal kot pričë glede banove izjave člane deputacije ljubljanskega združenja pekovskih mojstrov in vpogledal brzojav, ki ga je mariborsko združenje prejelo od ljubljanskega združenja, nakar je razpravo preložil na 12. novembra ob 9. uri dopoldne.

Cene grozdju. V Splitu stane grozdje na trgu pri branjevkah din 8, v pristanišču, kamor ga dovažajo z otokov z jadrnicami, pa din 6 za kg. Grozdje je zelo sladko in razen tega je bila v okolici Splita letošnja trgatva tako obilna, kot že davno ne. Ako primerjamo cene grozdju na našem trgu, s cenami v Splitu, potem se moramo čuditi, kako je mogoče, da stane grozdje pri nas din 16 za kg in vrhu tega je mnogokrat še kislo, dvojno kislo, bi rekli, po kvaliteti in ceni. Ali bi ne kazalo cene grozdju regulirati in skrbeti za to, da bi se dalmatinsko grozdje ne prodajalo po isti ceni, kot naše, ako je naše že tako strašno drago, ker ga je tako malo. S primernimi ukrepi bi se, dalo doseči, da bi si lahko vsak privoščil vsaj malo grozdja, ako bo pa tako drago, letos precej ljudi grozdja ne bo niti okusilo.

32 nemških mark znaša cena za izvoz 100 kg namiznih jabolk v Nemčijo od jugoslovanske meje. Sadej je letos izredno drago, izgleda pa, da ga bomo na domačem trgu kupovali dražje, kakor pa v inozemstvu.

Čuden način pozdravljanja skuša uvesti pešica zasledjenih oboževalcev tuje miselnosti v neki tukajšnji tekstilni tovarni. Zavedni in razumni delavci se mirno zadržujejo in se ne pustijo izzivati k nepremišljenim dejanjem. Priznati je treba, da je potrebno mnogo volje in samozatajevanja, ki ga kažejo delavci napram tem izzivalcem, ki tudi sicer kritizirajo vsevprek kar je domačega in se hvalijo, da uživajo visoko zaščito. Vsakega potrpljenja pa je enkrat konec. To bi morali vedeti tako izzivaci, kakor tudi oni, ki skrbijo v tovarni za red.

Sela mariborskega mestnega sveta se bo vršila v petek, dne 25. t. m. s pričetkom ob 18. uri v mestni posvetovalnici.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega zdravnika v nedeljo, dne 20. oktobra g. dr. Horvat Martin, Tržaška cesta št. 13, t. j. javna bolnišnica.

Nad 7 m blaga je ukradel nek prefriganec pri tvrdki Mastek na Glavnem trgu.

Pečovski mojstri so prišli na zatožno klop na podlagi ovadbe od strani pomočnikov. Toda pomočniki jih niso ovadili zaradi peke svežega kruha, ampak zaradi kršitve prepovedi nočnega dela. Pekovski mojstri pa sedaj dokazujejo pred sodiščem, da jim pomočniki branijo peči svež kruh in da so torej proti interesom prebivalstva, ki si želi svež kruh ob ponedeljkih.

Nadalje se pekovski mojstri sklicujejo na izjave g. bana, ki da jim je odobril nočno delo ob ponedeljkih in pa prodajo svežega kruha. Topogledno je bila pri g. banu tudi deputacija pomočnikov. Ta deputacija pa trdi, da je g. ban izrecno naglasil, da se bo prepoved nočnega dela uvaževala.

Dejstvo je, da banska uprava ni izdala nobene javne okrožnice, s katero bi bila odobril nočno delo v pekarnah ob ponedeljkih. Pač pa je po objavi maksimalnih cen kruhu naglasila, da se mora spoštovati določbe o delovnem času. Prav tako je mestno poglavarstvo v Mariboru, ko je določilo cene kruhu, opozorilo mojstre z javno objavo v časopisih na prepoved nočnega dela. Mojstri pa so se pred sodiščem sklicevali tudi na g. dr. Juvana, kot predsednika občine češ, da so tudi od njega dobili ustmeno dovoljenje glede kršitve nočnega dela ob ponedeljkih. Baje jim je g. predsednik občine izjavil, da glede ponedeljka dne 23. septembra ne bo proti mojstrom uveden postopanje.

Pomočniki trdijo, da se da napeči dovoli svežega kruha do zjutraj, ako se prične z delom ob 4. uri. Pri tem opozarjajo tudi na to, da je več pekarn, ki so uredbo striktno izvajale in ni bilo zaradi kruha nobenih pritožb, četudi je bil kruh ob sobote. Gre zato, da se kruh iz nove moke prav peče, pa bo užiten tudi dva dni, kakor je domač kruh užiten po teden ali celo 14 dni.

Sicer pa ne gre za svež kruh, ampak za prepoved nočnega dela v pekarnah, ki je predvsem povzročilo, da so nekateri pomočniki in vajenci v pekarnah garali tudi po 14 do 16 ur dnevno.

Obtožene pekovske mojstre je zastopal pred sodiščem tajnik združenja pekovskih mojstrov g. Julče Novak.

Po 10 kg moke za vsakega otroka je ponovno podarila tvrdka Hutter in drug svojim delavcem. Kakor smo že poročali, so nedavno tega dobili delavci po 15 kg moke, sedaj pa jo dobijo samo roditelji za svoje otroke. Skupno je tvrdka J. Hutter in drug razdelila med svoje delavce 30.000 kg krušne moke. Neobvezno je vodstvo tovarne obljubilo obratnim zaupnikom, da bo čez en mesec zopet skušalo priskrbeti za svoje delavce nekaj moke in masti, prav tako je vodstvo tudi obljubilo, da bo zopet izdajalo proti takojšnjemu plačilu blago po režijskih cenah.

Steklenico v obraz svojemu nasprotniku je zagnala mlada ženska v neki gostilni v Taborski ulici. Alkohol vsekakor ustvarja junake.

Truplo 24 letnega mladeniča Simona Svenska je naplavila Drava pri Sv. Marku pri Ptuj. Nesrečni utopljenec je izvršil samomor v valovih Drave.

Prostovoljno v smrt. Z lizolom se je zastrupila 22 letna Hedvika Korošec na Pobrežju. Umrla je kmalu po prevozu v bolnišnico.

»Nenavaden človek« za delavske sloje. — To soboto bo v Narodnem gledališču druga letošnja dramska premiera najnovejše delo hrvatskega dramatika Gena Senečiča, tragikomedija v 6 slikah »Nenavaden človek«. Kot glavni junak nastopa vpokojeni železniški sprevodnik Avgust Tonković, ki je po vpokojitvi postal kostanjar pred zagrebškimi kolovozom. Nenavaden človek pa je zato, ker je vse svoje življenje pošten. In to svoje poštenje mora končno drago plačati kot kruta žrtev špekulantov s socialno ustanovo »Srce za siromaka«. Igra je vseskozi kot nalašč primer na za delavske sloje.

Plesna šola I. Delavskega kolesarskega društva prične z rednimi plesnimi vajami v nedeljo, dne 20. oktobra ob 15. uri popoldne. Plesne vaje se bodo vršile v »Gambrovini dvorani« in sicer vsak četrtek ob 20. do 22. ure in vsako nedeljo od 15. do 18. ure in od 20. do 22. ure. Ples bo poučeval dipl. učitelj g. Ludovik Simončič. Vpisovanje se bo vršilo pred vsakim poukom. Začetniki in začetnice, ne zamudite začetrnega tečaja! — Odbor.

POSLEDNJE VESTI

Angleško vojno poročilo dne 18. t. m.: Zaradi slabega vremena angleška letala niso napadala Nemčije v noči na 18. t. m. Nemci so napadali London, srednjo Anglijo in nekatere druge kraje. Škoda ni velika, človeških žrtev je srednje število.

Nemsko vojno poročilo z dne 18. t. m.: Dne 17. t. m. so v bristolskem kanalu nemške vojne ladje napadle angleški konvoj in potopile s torpedi 1 trgovsko ladjo. Ostale ladje so zasledovale nemška letala. V Kanalu sta bili potopljene dve trgovski ladji in 2 cisternski ladji, skupno 33.000 ton. Neka podmornica se je vrnila po daljši odsotnosti z vesiljo, da je potopila 42.000 ton ladij, skupno v treh podvigih 93.000 ton. — London je bil zopet napaden. Porušen je bil en kolodvor, Viktorijina ladjedelnica in zgradbe ob ustju Temze. V boju letal nad Londonom so Nemci ostali zmagovalci. Neka nemška obalna baterija v Le Havru je potopila neko angleško podmornico. S flandrijske obale so nemški topovi obstreljevali nek konvoj, ki se je razbežal. Včeraj in ponoči Angleži niso napadali Nemčije.

Nemci poročajo, da so dne 17. t. m. napadali Anglijo z 200 letali. Angleži so zgubili 17 letal. Nemci 1 letalo.

Boji v Afriki. Angleška letala so dne 17. t. m. metala bombe v Eritreji na mesto Guro, italijanska pa na Aleksandrijo in Kairo.

Angleški vojni miniter Eden je imel v Egiptu posvetovanja s poveljnikom angleških čet generalom Wawellom. Izvršil je pregled armade in ugotovil, da so v septembru poslana ojačenja dospela na svoja mesta ter da je armada v Egiptu odlično opremljena.

Ruski maršal Timošenko pride dne 19. t. m. v Besarabijo, kamor dovažajo Rusi še vedno nove čete in tudi najmoderneje tanke. (Reuter).

Francoska vlada proučuje židovsko vprašanje. Izločiti hoče žide iz javnega udejstvovanja, vendar ne da bi jih hotela osebno preganjati.

Novi romunski poslanik v Rimu je prvi poslanik, ki je član »Železne garde«.

Strogo nadzorstvo nad romunskimi ladjami je uvedla vlada. Nobena ladja ne sme odpluti brez pristanka oblasti in tudi ničesar prevajati, brez dovoljenja oblasti.

Ves materijal za gradnjo cest, mostov in železnic sme zaseči turška vlada.

Turški poslanik v Moskvi je bil takoj po prihodu sprejet pri Molotovu.

Turško časopisje piše, da bo imel vsakdo, ki bi hotel skozi Turčijo na Suez, prepričati se, da Turčija ni Belgija, ali Nizozemska, ali Francija.

Sporazum med Japonsko in Indokino se v celoti izvaja.

Ladje natovorjene z letali so na poti iz Zedinjenih držav v Birmo, kjer bodo letala poslali naprej na Kitajsko.

Arabci se selijo iz francoskega Maroka v španski Maroko, ker so razmere v francoskem Maroku slabe.

Uredba o avtomobilskem prometu bo v kratkem dopolnjena, da bo ustrezno gospodarstvu in poklicnim šoferjem.

Iz Češke

Javne pisarne v Pragi. Pred par leti so nastale v Pragi javne pisarne, v katerih si lahko vsakdo za majhno plačilo opravi na pisalnem stroju svoje pisarije. Tja hodijo pisati trgovski potniki in drugi ljudje, ki prihajajo po poslih v Prago. Pisarne so se dobro vživele in jih skoraj ni več mogoče pogrešati.

Kazen zaradi saharina. Češka je bila svoj čas po vsej Evropi znana kot najboljša pridelovalka sladkorne pese, iz katere so izdelovali najboljše sladkor in ga izvažali v inozemstvo. Izgleda pa, da sedaj že tudi na Češkem tihotopijo saharin, ker so nedavno obsodili v Pragi nekega trgovca Jana Tronička na 20.000 kron zaradi verižnega trgovanja s saharinom.

Obsojeni mesarji. Časopisi javljajo iz prejšnjega tedna zopet celo vrsto mesarjev iz čeških krajev, ki so bili obsojeni zaradi draženja mesa na visoke zneske po 20.000, 10.000, 8.000 in 5.000 kron.

Obsodbe dražilcev konjev. Urad za določevanje cen je obsodil J. Bartoša, zastopnika sladkorne tovarne v okraju Hranice na Moravi na 20.000 kron radi draženja konj in radi istega prestopka Blaža Lapeža, živinskega trgovca v okolici Třebiča na 15.000 kron in še dva druga živinska trgovca na 7500 in 500 kron.

Iz Slovaške

»Gheto« v Bratislavi. V srednjem veku so smeli bivati židi po čeških mestih samo v posebnih in to določenih delih mesta, ki so jim pravili »gheto«. Marsikateri znameniti pisatelj je že v svojih romanih opisoval težko življenje, ki so ga imeli židje v takih ozkih in nezdravih ulicah »gheta«. Sedaj poročajo slovaški listi, da bo na Slovaškem v kratkem izšla naredba, po kateri bo tudi na Slovaškem židom v Bratislavi in drugih večjih mestih dovoljeno stanovati samo v gotovih ulicah. V vsakem podeželskem kraju pa bodo židom določili za bivanje gotov del kraja.

Casnikarstvo na Danskem je zelo razvito. Visoko kulturno stopnjo tega malega severnega naroda, ki ga je letos Nemčija vzel v svoje varstvo, spoznamo najbolje če pomislimo, da šteje dežela okoli 3.500.000 prebivalcev, raznih časopisov pa izhaja v nakladi okoli 1.000.000 dnevno; še zgovornejši nam priča primer glavnega mesta Kopenhagena, s svojimi 800.000 prebivalci, kjer izhaja 6 časopisov s skupno naklado 625.000 izvodov, kar se pravi, da pride skoraj na vsakega prebivalca po en izvod; ako se povprečno računa družina s 4 osebami, kupuje torej vsaka družina po 3 časopise dnevno. Poleg dnevnikov izhaja še tedensko 27 ilustriranih listov v nakladi 1.500.000 izvodov ter 1500 strokovnih časopisov.

Veliko izbiro jesenskega blaga

v češki in angleški kvaliteti po znano nizkih cenah

za moške obleke in plašče, damske kostume in plašče, hubertuse, oficirske in železničarske uniforme ter krojaške potrebščine dobite samo v

Češkem magazinu

Maribor, Ulica 10. oktobra (pri glavni policiji)

Zvišanje mezd rudarjem pri TPD

Stališče Zveze rudarjev Jugoslavije

V torek, dne 15. oktobra t. l. se je vršila v Ljubljani, v palači »Trboveljske promogokopne družbe« mezdna razprava med zastopniki delavstva in zastopniki TPD, v zadevi povišanja mezd rudarjem in apneničarjem vsled porasta draginje.

Po daljši razpravi se je doseglo za I. in II. kategorijo 10 odst., za III., IV. in V. kategorijo pa vsled spremembe uredbe o minimalnih mezdah 14 do 21 odst. povišanje temeljnih mezd. Istotako se povišajo akordne postavke za 10 odst. Ker se je s sedanjim sporazumom spremenil sedaj veljavni mezdni sistem, obstoječ iz mezd in draginskih doklade na kosmati zaslužek v čisto mezdno se je prejšnja 25 odst. draginska doklada vračunala tako, da so se v splošne dotedaj veljavne temeljne mezde in akordne postavke zvišale za 35 odst. Tako

znaša sedaj temeljna mezda I. kat. din 56,25, II. kat. din 50, III. kat. din 46, IV. kat. din 44 in V. kat. din 34; za apneničarje pa I. kat. din 48, II. kat. din 46, III. kat. din 44 in IV. kat. din 34. Vsi poviški imajo veljavnost od 10. oktobra naprej. Med drugim se je tudi spremenilo čl. 26 kolektivne pogodbe tako, da bo v bodoče tvoril podlago za razprave odstotek za kolikor je porasla draginja in ne točke, kakor do sedaj.

Zastopnik Zveze rudarjev Jugoslavije je bil proti odpravi doklad na kosmate zaslužke, češar pa zastopniki ostalih organizacij niso hoteli uvaževati in je tako prišlo do poslabšanja čl. 26 kolektivne pogodbe. Zato bo efektivni zaslužek rudarjev in bodočnost pokazala, kdo je imel prav?

Pozabljeni

Nešteto je delavskih ter uslužbenških kategorij ljudi v privatnih in javnih službah, ki jih je povodenj draginje zajela, pa se skušajo obdržati na površju. Nekateri pokliče se borijo z večjim, drugi z manjšim uspehom, čeprav se menda nobenemu delavcu in nameščencu ni posrečilo, da bi bil dosegel povišanje prejemkov za toliko, za kolikor je narasla draginja. Ampak kdo bi naštel vse one, ki niso še ničesar prejeli ali pa če so, tedaj niti ene četrtine onega, kar bi bilo potrebno ter pravilno. Med temi so ljudje, ki se ne znajo, nočejo, ali pa ne morejo boriti. Taki ljudje so v strašnem položaju, toda tisti, ki bi v tej stvari mogli kaj ugrejati, tega ne razumejo, ker sami ne občutijo. Med temi nesrečniki se nahaja neka kategorija železniških vpokojencev, ki sicer ni številna, je pa med vsemi ostalimi dvojno prizadeta.

To so tisti železničarji, o katerih so časopisi že nešteto krat poročali, da jim niso pri vpokojitvi bila priznana leta službe, čeprav so vplačali vse prispevke v provizijski fond. Takih za pokojnino plačanih let imajo nekateri nad dvajset. Toda leta, ki so jih plačevali kot železniški delavci v provizijski fond in ki znašajo

nad dve tretjini njih službene dobe, jim niso šteta v pokojnino, ampak samo preostala tretjina službenih let, t. j. doba, ko so iz delavcev postali poduradniki. Ti vpokojenci prejemajo sedaj od din 450 do din 650 mesečne pokojnine. Isti njihovi tovariši, ki so bili vpokojeni po prejšnjem zakonu in po novem popravljem, pa dobivajo po 1000 dinarjev mesečno več. To je krivica, ki so jo doslej priznali še vsi ministri, katerim so jo prizadeti obrazložili, popravljena pa še do danes ni. Ta krivica, ki je nastala po pomoti ... pa tira prizadete v obup. Pred nedavnim časom je eden izmed teh vpokojencev obupal in zgrabil za rešilno vrv, da si je skrajal človeka nevredno življenje. Ali ni poniževalno za človeka, ki ima pravico na penzijo, s katero bi se kako rinit skozi življenje, pa mora biti v breme drugim? Ali res ni nikogar, ki bi pomoto zakonodajalca popravil?

Apeliramo na tiste, ki nosijo odgovornost za to, da se tem vpokojencem že tolikokrat dana beseda izpolni, kakor tudi na tiste, ki lahko vplivajo na to, da se bo ta zadeva hitro in končno uredila.

A. B.

CELJE

Ker so se pojavili ponovni slučaj pasje stekline v mestu in bližnji okolici se opozarja lastnike psov, da se strogo drže navodil o pasjem kontumacu.

HRASTNIK

Stanovanjsko vprašanje tudi za delavce v Kemični tovarni ni rešeno. Zadnjič smo čitali v naši »Delavski Politiki« beležko iz našega kraja, v katerem se nek steklar pritožuje nad steklarjo, da ni poskrbela za primerna stanovanja za svoje delavce, dasi bi bila po zakonu dolžna to storiti. Pri tem se je dotični pisec skliceval tudi na Kemično tovarno, češ, da so delavci v tej tovarni v dobrih stanovanjih, ki jim jih je zgradilo podjetje. Kako pa izgleda stvar v resnici? Tovarna je zgradila eno hišo s 16 enosobnimi stanovanji. V treh hišah so se predelala manjša stanovanja v večja in v nje so se vselili uradniki in nekateri delavci. Kljub temu je pa še vseeno premalo stanovanj, tako da mora več delavcev stanovali po podstrešjih. Za stanovanje služi celo taka luknja, ki ima tri kvadratne metre prostora, pa se v njej spi in kuha. V taki luknji ne bi smel prebivati niti kakšen velik ovčarski pes, kaj šele človek, ki dela in se na večer vrača truden z dela domov. Kako naj se odpočije v takem »stanovanju«, ko ne more v njem niti pošteno sedeti, kaj šele ležati. — V nehišijskih stanovanjih stanuje precej delavcev Kemične tovarne že po deset let. Zato je potrebno, da tudi Kemična tovarna začne resno razmišljati o rešitvi stanovanjskega vprašanja za svoje delavce, v kar je tudi po zakonu zavezana. Kar se pa novih gradenj tiče, bi priporočili podjetju, da pri oddaji del pazi, komu poveri taka dela in razen tega uvede posebno strogo nadzorstvo, da bo gradbeni material, ki se uporablja, res prvovrsten, četudi gre samo za delavska stanovanja. Ali ni škoda, ako nova stavba začne predčasno razpadati in to po krivdi podjetnika, ki jo je zgradil na brzo roko in z materialom, ki ga mogoče kje drugje ni mogel uporabiti. V novo stavbo s 16 stanovanji se je delavstvo vselilo 1. novembra 1939. Čez dva meseca so bila v hiši potrebna prva popravila. Čez par let bo treba mnogokaj popraviti. Zaradi slabe gradnje morajo sedaj trpeti stanovalci in potem moledovati, da se jim stanovanja popravijo. Delavec.

Steklarji, pozor! V nedeljo, dne 20. oktobra ob 10. uri dopoldne se bo vršil v lokalni nad Pečnikom sestanek vsega delavstva steklarne. Na sestanku bodo obratni zaupniki poročali o uspehih pogajanj za zvišanje draginskih dokladov, zato se poziva tem potom vse delavstvo, da se tega sestanka udeleži. — Sklicatelji.

STUDENCI PRI MARIBORU

Za čistočo cest. V naši »Delavski Politiki« sem čital beležko »Grda razvada v Erjavčevi ulici«, kot odgovor na neko objavljeno kritiko, da zlivajo prebivalci v tej ulici umazano vodo in pomije na cestišče. Jaz sicer dotičnega članka, o katerem je govora v beležki, nisem čital, še manj pisal, smatram pa za potrebno ugotoviti to-le: Že deset let stanujem

MEŽICA

»Vzajemnost« vabi na uprizoritev T. Hirstove drame v 3. dejanjih »Za čast in kri«, katero uprizori na na novo prenovljenem odru, v nedeljo, dne 20. oktobra s pričetkom točno ob 3. uri popoldne v dvorani g. Toffa. Med odmore bo igrala godba na lok (Čekom). Vstopnina običajna. Za obilen poset se najvljudneje priporoča in vabi — odbor.

Vzajemno posojilno društvo, zadr. z omeji. zav. v Slov. Bistrici.

VABILO

Ker je okrožno sodišče v Mariboru s sklepom z dne 10. oktobra 1940 razveljavilo sklepe skupščine z dne 22. septembra 1940, sklicuje podpisana zadruga za v nedeljo, dne 3. novembra 1940 ob 10. uri predpoldne v zadrugo pisarno v Slovenski Bistrici nov občni zbor s sledečim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsednika.
3. Poročilo nadzorstva in odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Revizijsko poročilo.
5. Sprememba pravil.
6. Volitev 2 članov v upravni odbor, 1 člana v nadzorni odbor.
7. Slučajnosti.

Slovenska Bistrica, dne 15. oktobra 1940.

Leskovar Bernard, l. r. Walland Ivan, l. r. predsednik. ravnatelj.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Oblečke, platno, ožje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Minimalne plače za privatne nameščence

Ban je odredil povišanje minimalnih mezd za trgovsko in ostalo višje pomožne osebe.

Minimalna mezda znaša od 1. novem-

bra dalje za trgovske pomočnike din 1.150 mesečno, za ostalo višje pomožno osebe pa din 1.300 mesečno. Uredba je že objavljena v »Službenem listu«.

Trgovska pogajanja z Nemčijo

V Beogradu so se vršila trgovska pogajanja, ki so bila prekinjena, se bodo pa čez nekaj dni nadaljevala. Razlike so še glede tečaja marke, količine izvoza in cen.

Literatura

Dva odlična francoska pisatelja-zamorca. — Paul Hazoum in Thomas Moïolo sta dva zamorca, ki sta odlična pisatelja in pišeta svoja dela v francoščini. Hazoumjev najnovejši roman »Duguicimi« po imenu, opisuje najhujše občutke človeške duše nad vse močstrsko. Moïolejev zadnji roman »Chaka«, slika življenje zuluškega vladarja.

KULTURNI PREGLED

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Otvoritvena predstava:

Cyrano de Bergerac

Ta heroična komedija je svojemu avtorju, francoskemu pesniku in dramniku Edmond Rostand prinesla že pri prvi uprizoritvi leta 1897 čez noč svetovni slavo, obšla zmagovito vse večje odre vseh držav in se šteje k najpomembnejšim delom svetovne dramske književnosti. Po pravici, saj se v njej družijo vsa prefinjena, plemenita francoska kultura z blestečo teatraliko in sijajnim pesniškim izrazom. Cyrano pa pomeni obenem že višek Rostandovega oderskega ustvarjanja; njegova druga drama »Orlić« (L'aiglon), ki obravnava življenje nesrečnega Napoleonovega sinu, pomeni že rahel korak nazaj.

Naslovni junak Cyrano de Bergerac je resnično živel pred več kakor dvesto leti. Bil je plemič iz francoske pokrajine Gascogne, znal izbornu sukati meč, bil vojak in pretepač, kakor je pač bil običaj v tistih razburkanih časih, obenem pa je znal tudi izbornu sukati pero in spisal mnogokaj, kar je bilo po krivici prehitro pozabljeno. Tej zgodovinski osebnosti, ki ji je življenje grenila telesna manjvrednost, predolg nos, je postavil Rostand spomenik s svojo dramo, ki je visoka pesem globoke, samega sebe žrtvujoče ljubezni moža do žene.

Vprizoritev tega dela, ki zahteva velik aparat in bogata sredstva, je še za večje odred oreh. Tem več priznanja gre mariborskemu gledališču, ki se je pogumno lotilo te naloge in tudi povsem uspelo. Režija (g. Vl. Skrbinek in g. Kosič) je postavila delo na oder brez krajanja. Dasi je res, da je vsa drama organska celota in ji je težko kaj črtati, se vendar po drugi strani izvajanje pre-

cej zavleče, če se poda umetnino neokrnjeno in trpi s tem pozornost poslušalcev. Zato bi nekaj previdnih črt vseeno ne škodilo.

Predstava je bila v celoti skrbno pripravljena in odlično poudarjena, tako da je od dejanja do dejanja enakomerno in krepko rasla. Višek je dosegla igra v petem dejanju, iz katerega je velo resnično doživeti. Mnogo so pripomogli k uspehu odlična pozorišča, ki jih je pripravil g. ing. arh. Hlad, naslikal pa g. Ussar.

Naslovno vlogo je prikazal g. Vl. Skrbinek, ki je v tej težki, a njemu izredno odgovarjajoči vlogi dal iz sebe najboljše in dosegel popoln uspeh. Odlično in prepričevalno je očrtala Roksano v vsej njeni razvojni poti ga. Rasbergerjeva. Ob teh dveh likih je treba še zlasti omeniti grofa Guicha g. Nakrsta in Kristijana g. Venišnika. Tudi ostali igralci so bili na mestu in očitno v svojem elementu, kajti vsi brez izjeme, tudi novinci, so igrali tako, da je bila skupna igra ubrana in skladna, a vendar živahna. Vsak posebej bi zaslužil priznanje, a omenim naj samo najvidnejše, g. Kosiča kot Ragueneauja, go. Krajčkovsko kot duenjo, točajko ge. Savinove itd.

Rostandov »Cyrano de Bergerac« je delo, vredno da si ga vsakdo ogleda in si nato dramo še prečita, saj jo imajo vse knjižnice. Vse duhovite finese, vse premnoge potankosti te drame, ki je vsa pisana v prelepih verzih, se razodenejo šele pri čitanju; pri naglem menjavanju dogodkov na odru se večina zgubi in ne pride do prave veljave. Prevod Otona Župančiča je mojsterski in je umetnina zase. Pozna se mu pa, da ga je delal pesnik, ne dramatik, saj mora ob vsem bogatem pesniškem prelivanju govora včasih stopiti v ozadje oderska jasnost. Ravno zato pa nudi popoln užitek šele pri čitanju.

S.

Delavski pravni svetovalec

Izgon iz stanovanja (Trbovlje)

Vprašanje: Z ženo sem se nekaj sporekel. Lastnica hiše mi je zato rekla, da moram takoj zapustiti stanovanje, češ, da svoji ženi branim hoditi v cerkev. Ali me sme hišna lastnica radi tega vreči iz stanovanja?

Odgovor: Radi tega, ker ste se s svojo ženo sporekli in ker ji odsvetujete zahajanje v cerkev, Vas ne more hišna lastnica izgnati iz stanovanja brez zakonite odpovedi stanovanja. Tudi če bi Vam hišna lastnica pravilno ustno odpovedala stanovanje, Vas ne more pregnati toliko časa iz stanovanja, dokler Vam istega pravilno sodno ne odpove in dokler sodna odpoved ne postane pravomočna. Šele na podlagi pravomočne sodne odpovedi stanovanja Vas more hišna lastnica deložirati.

Izplačevanje obresti pri Konzumnem društvu Rubež mezde (Rajhenburg)

Vprašanje: Konzumno društvo mi za več časa ni izplačalo procentov. Zato sem se do višine predvidenih procentov nalašč pri Konzumnem društvu zadolžil. Sedaj mi Konzumno društvo grozi s tožbo. Ali bom moral svoj dolg kljub temu plačati in ali mi lahko zarubijo plačo, ki jo prejemam pri rudniku?

Odgovor: Članom Konzumnega društva se izplačujejo le takrat obresti in v tisti višini, kolikor se pokaže ob letnem proračunu dobička in kolikor v to svrhu določi občni

zbor, če v pravilih ni že za ta primer drugače odločeno. Če Vam ne pristojajo procenti, ste dolžni Konzumnemu društvu poravnati svoj dolg. Vaša mezda, če temelji na zaposlitvi, ki je v direktni zvezi z rudarjenjem, je v smislu rudarskega zakona nerubljiva.

Posvojitev (Maribor)

Vprašanje: Dve posestnici sta vzeli mojo hčerko že s tremi leti za svojo. Obe sta že umrli, toda posestvo sta zapustili svoji služkinji. Moja hčerka je sedaj stara 39 let, a je ostala za svoje delo brez vsakega plačila. Ali in od koga more zahtevati plačilo?

Odgovor: Očitno sta posestnici le napram Vam rekli, da hočeta posvojiti Vašo hčerko, toda tega nista predlagali na sodišču, radi česar ta posvojitev nima pravne veljave. Zato Vaši hčerki tudi ne pristojajo dedne pravice kot posvojenki. Vendar lahko hčerka zahteva plačilo za svoje delo pri obeh posestnicah, ker sta ji sigurno kakšno odplačilo za to obljubovale. Tožiti more zato sedanjo prevzemnico posestva, ker so se z delom Vaše hčerke okoristile obe prednici.

Zvočni kino Pobrežje

19. in 20. oktobra

„Dan pred pogubljenjem“

Misterijl

DOVOLJ BLAGA

z lepimi vzorci

se dobi poceni v

Irpinovem bazarju

Maribor, Vetrinjska ulica 15

Izletniki, pozor!

Najugodnejše se kupuje provijant v specialni delikatesni trgovini

PERKO

Maribor, Dvořakova 14, v palači dr. Sedaja